

De vaderende vader

Vaders vaderen 42 minuten per week meer dan in 1999. Het zou hen gelukkiger en gezonder maken. Maar wat doet het met de rest van het gezin?

RUTH GOOSSENS

Het mooiste aan vader zijn is dat je de persoonlijkheid van je kinderen mee kan vormgeven', glundert Erwin Ollivier (52), de CEO van de leasemaatschappij DLL Belgium. Hij is niet alleen. Steeds meer vaders vullen hun rol actiever in.

Mannen besteden tegenwoordig 2 uur en 26 minuten per week aan de zorg en de opvoeding van hun kroost. Dat is 42 minuten meer dan in 1999. Ze nemen steeds vaker hun tien dagen vaderschapsverlof op, al doet een op de zeven mannen dat nog altijd niet. En ook het ouderschapsverlof zit in de lift: de RVA betaalde vorig jaar 29 procent van de vervangingsinkomens uit aan mannen. Tien jaar geleden was dat amper 15 procent.

'De man haalt zijn identiteit nog altijd vooral uit zijn job. Zijn rol als opvoeder groeit, dat is juist, maar slechts geleidelijk', nuanceert VUB-socioloog Ignace Glorieux. 'Vrouwen hebben een dubbele rol gekregen. Nu huisvrouw zijn geen valabele optie meer is, gaan zij met vallen en opstaan op zoek naar een leefbaar evenwicht tussen carrière en gezin.'

De tijd dat moeders nog konden dreigen dat er wat zou zwaaien als vader het kattenkwaad zou ontdekken, ligt al even achter ons. Een vader staat niet meer aan het hoofd van het gezin, dat hij afstandelijk en met strakke hand leidt. Hij evolueerde van een autoritaire kostwinner naar een betrokken en leuke papa. Die verandering is er volgens Glorieux vooral gekomen doordat vrouwen buitenshuis gingen werken. 'In Vlaanderen begon dat al vanaf de jaren zestig. Veel eerder dan in buurlanden als Nederland of Duitsland. Bij ons is het, in tegenstelling tot heel wat andere Europese landen, heel gewoon dat kinderen naar de crèche gaan, en vanaf 2,5 jaar naar school.'

Emmer en dweil

In een samenleving waar meer dan 60 procent van de vrouwen aan het werk is, verandert automatisch ook de rol van de vaders. Als de vaders geen handje toesteken, loop het huishouden vast. Maar de taken zijn nog lang niet eerlijk verdeeld, meent Glorieux. 'Ik stel het misschien wat extreem, maar vaders nemen vooral de leuke dingen voor hun rekening. Als zij zich met de opvoeding bezighouden, is het feest. Ze maken fietstochtjes met de kinderen, gaan naar het zwembad en lezen - als ze er de tijd voor hebben - voor. Ook bij de verdeling van de huishoudelijke klussen kiezen ze voor zaken die gezien worden: de haag snoeien, de auto wassen en barbecueën behoren tot hun traditionele takenpakket.'

Glorieux baseert zich op het tijdsbestedingsonderzoek dat hij aan de VUB coördineert. 'Als vaders iets doen - en ze doen nog altijd relatief weinig - is het een gebeurtenis. Ze kunnen er eer uithalen. Moeders ontfermen zich vooral over de routinetaken, zowel in het huishouden als in de opvoeding. Tijd voor leuke dingen hebben zij veel minder. Het is meteen de grote uitdaging voor ouders van nu: een nieuw evenwicht zoeken, zorgen dat ze complementair zijn, onderlinge concurrentie vermijden.'

Ollivier, die de Wo.Men@Work Award

2016 won voor het stimuleren van gendergelijkheid in zijn bedrijf, herkent zich in Glorieux' verhaal. 'Ik was toch net iets meer de speel papa en mijn vrouw de zorgmoeder. Toen ik in Dublin werkte, kon ik enkel in de weekends bij mijn gezin zijn. De zorg lag volledig bij mijn vrouw. Zaterdag en zondag reed ik dan wel met de kinderen rond voor hun hobby's en passies. Maar die periode buiten beschouwing gelaten is onze taakverdeling niet zo traditioneel. Ik kook niet, dat klopt, maar dat is omdat mijn keukenkunsten niet erg gesmaakt worden. Ik doe wel de was en als er moet worden schoongemaakt, neem ik emmer en dweil ter hand. Mijn vrouw werkt tussentijd ook voltijds.'

Kristof Daems (42) gaat nog een stap verder. Hij en zijn vrouw hadden een vee-eisende job die moeilijk te combineren viel met de zorg voor twee kinderen. Vijf jaar geleden zette hij een punt achter zijn carrière en stortte zich op het huishouden. Vandaag is hij leraar. 'Stoppen met werken was best heftig. Ik ben even in een zwart gat gevallen. Plots had ik geen collega's, geen mooi salaris en geen bedrijfswagen meer. Intussen heb ik een nieuwe leuke, maar minder vee-eisende job en zou ik het niet anders meer willen. Mijn aandeel in het huishouden en in de opvoeding is groot. Maar ik heb de moederrol niet overgenomen. Dat kan ook niet. Onze taakverdeling is organisch gegroeid.'

Beter zelfbeeld

Terwijl vroeger alleen de moederrol werd bestudeerd, beseffen onderzoekers stilaan dat ook de vaderfiguur een grote impact heeft op de ontwikkeling van kinderen.

Als vaders iets doen, is het een gebeurtenis. Ze kunnen er eer uithalen.

Ignace Glorieux, socioloog

Aan de Universiteit van Amsterdam is onlangs zelfs een hoogleraar vaderschap aangesteld, de allereerste ter wereld. De professor in kwestie, Renske Keizer, is een vrouw. 'Er is lang enkel naar de vaderfiguur gekeken in termen van status en financieel vermogen. Intussen is er ook aandacht voor de rol die de vader speelt in de dagelijkse opvoeding van het kind.'

Uit het bescheiden aantal onderzoeken dat Keizer verzamelde, blijkt dat vaders kinderen stimuleren om de wereld te ontdekken en risico's te nemen. Ze zouden ook complexere zinnen en moeilijkere woorden gebruiken, al zijn er onderzoekers die stellen dat dat komt omdat mannen simpelweg niet op de hoogte zijn van het taalniveau van hun spruit.

Of vaders effectief verantwoordelijk zijn voor specifieke gedragsontwikkelingen bij hun kinderen moet Keizer nog verder onderzoeken. Maar uit de bestaande studies zijn wel algemene lessen te trekken. Vaders die sterk betrokken zijn bij de opvoeding, een goede band hebben met hun kind en een aanzienlijk deel van de zorgtaken op zich nemen, beïnvloeden het leven van hun kinderen positief. Ze doen het beter op school, hebben meer vrienden, vertonen minder gedragsproblemen en hebben een beter zelfbeeld.

Klassiek patroon

Op de arbeidsmarkt is de gendergelijkheid fors toegenomen, maar in het gezin gaat het een stuk langzamer.

'Daar zijn redenen voor,' zegt Glorieux. 'Na het krijgen van kinderen vervallen koppels vaak in een klassiek rollenpatroon. Het vaderschapsverlof is heel kort,

waardoor de zorg voor het kind meteen bij de vrouw terecht komt. Mannen zien hun werk nog steeds als hun belangrijkste bijdrage tot het gezin. Ze gaan zelfs meer werken als ze kinderen krijgen. Terwijl vrouwen hun werk vooral zien als tijd die ze niet aan hun kinderen kunnen spenderen. En als mannen toch minder willen gaan werken, krijgen ze vaak negatieve reacties.'

Ollivier kent het fenomeen. 'Ik heb in het begin van mijn carrière keuzes moeten maken omdat mijn collega's en mijn leidinggevenden me geen andere mogelijkheden lieten. Daarom pak ik het nu als CEO helemaal anders aan. Ik wil mannen de mogelijkheid geven voluit voor hun vaderrol te kiezen. Dat draagt volgens mij bij tot meer gendergelijkheid.'

Beleidsmaatregelen zoals een deel van het moederschapsverlof overhevelen naar de vader, een voorstel dat Open VLD-voorzitster Gwendolyn Rutten onlangs lanceerde, kan bij vrouwen op weinig enthousiasme rekenen. Het vaderschapsverlof uitbreiden doet ondernemers dan weer steigeren. Ollivier hoopt vooral op een mentaliteitswijziging in de bedrijven. Voor de overheid ziet hij een sensibiliserende rol weggelegd. 'Als we onze loonkosten beheersbaar willen houden, moeten we creatieve oplossingen zoeken. Ik geef mijn medewerkers bijvoorbeeld de mogelijkheid hun prestatiebonus geheel of gedeeltelijk om te zetten in vakantiedagen.'

Iedereen gelukkiger

Niet alle vrouwen zijn happig op mannen die meer willen vaderen. Volgens Glorieux remmen vrouwen hun partner soms zelfs af. 'Omdat de moederrol een groot deel van hun identiteit bepaalt, hebben vrouwen al snel het idee dat ze tekortschieten als de vaders te veel taken overnemen. Uit onze studie blijkt dat ook: mannen zorgen meer voor de kinderen als de moeder niet in de buurt is.'

Hoewel zijn vrouw perfect gelukkig is met hun regeling, krijgt Daems van andere moeders wel eens te horen dat ze een zorgvader als hij niet in huis zouden willen. 'Ze zijn inderdaad bang dat het hun status als moeder aantast,' zegt hij. Keizer ziet daar een mooie opportuniteit voor gescheiden koppels die voor een co-ouderschapsgeregeling kiezen. 'In gezinnen waar de vader tijdens het huwelijk minder aanwezig is, krijgt hij na de scheiding de kans meer op de voorgrond te treden.'

Om vaders én moeders zelf te laten kiezen hoeveel ze in de opvoeding van hun kroost willen investeren, is een cultuuromslag nodig. Ouderschapsverlof en parttimeverlof mogen niet louter als een vrouwenzaak worden gezien. Net zoals een carrière geen exclusieve mannenzaak is.

Een evenwichtiger verdeling tussen werk en gezin maakt het niet alleen makkelijker voor vrouwen en beter voor kinderen, het is ook positief voor mannen. Het State of The World's Fathers rapport uit 2015, dat verschillende internationale studies bundelt, toont aan dat een grote betrokkenheid bij de opvoeding mannen gezonder en gelukkiger maakt.

Daems kan dat beamen. 'Een stap terugzetten om beter voor de kinderen te zorgen heeft de stress bij mij - maar ook bij mijn partner - aanzienlijk verlaagd. Iedereen in ons gezin is er gelukkiger van geworden.'